

• Säkerhetsgarantier, inklusive lämpliga militära arrangemang, måste ges till alla fria och demokratiska nationer som så önskar.

För närvarande är västerlandets, EG:s och NATO:s politik närmast den motsatta: fasthållande vid gamla blockstrukturer, ekonomisk protektionism, i praktiken vapenembargo mot Baltikum, nej till alla säkerhetsgarantier till stater i det gamla östblocket.

Kanske kan det därför tyckas att det inte finns skäl att skynda på en integration i en sådan säkerhetspolitik – eller snarare brist på sådan. Men läget är inte

sådant att problemen löses genom att vänta och se. Sveriges säkerhetspolitik tycks nu helt vara fokuserad på tidtabellen för inträde i EG. Debatten kring innebörden av medlemskap präglas av från nej-sidan obsoleta föreställningar om isoleringens välsignelser, från ja-sidan sangviniska försäkringar om en problemfri framtid.

Det är dags att sätta EG-frågan i relation till dagens europeiska verklighet. Problemen får inte bagatelliseras. Och de kan bara lösas genom säkerhetspolitisk samverkan i ett gränslöst Europa.

ETT GYLLENE DECENNIUM

Socialdemokraternas partiordförande Ingvar Carlsson avslutade i år sitt första-maj-tal med en av sina numera återkommande hyllningar till politiken och facket. Vi ska inte tro, sa han, "att marknaden skall lösa problemen. Det gör den inte. Det visar de räkningar vi nu får betala efter det *nyliberala* 80-talet (vår kurs.)".

Det är ett litet överraskande socialdemokratiskt betyg på ett decennium under vilket Ingvar Carlsson själv var statsminister i nära fyra år och socialdemokratin innehade regeringsmakten 70 procent av tiden. "Nyliberalism" är ju en politisk term och kan inte gärna syfta på annat än den *politik* som fördes under decenniet i fråga.

Logiskt skulle det betyda att Ingvar

Carlsson anser att den socialdemokratiska politiken under 1980-talet var "nyliberal". Men politik har inte mycket med aristotelisk logik att göra. Istället finns det andra och rimligare förklaringar till varför Ingvar Carlsson säger som han gör, än att han underkänner sin egen och socialdemokratins insatser.

Det pågår nämligen just nu en slags historisk revisionism, där 1980-talet utpekats som det syndiga årtiondet. Syftet tycks vara att utmåla det gångna decenniet som en ond tid där vi alla gjorde saker som vi inte borde ha gjort och som vi nu, med fjällen fallna från ögonen, tar avstånd från.

Det fascinerande är att så många tycks vilja stämma in i kören, från höger till vänster. Kanske är det uttryck för något mycket svenskt. Att i god kollektiv samförståndsanda döma ut en tidsepok som usel, och därmed på ett elegant sätt eliminera det personliga ansvaret. Vi har aldrig i Sverige varit mycket för att utkräva individuellt ansvar för handlingar. Det är otrevligt och kräver konfrontation och konflikt – långt från kompromiss och konsensus.

"Jag greps av kasinoekonomin" framhöll nyligen en moderat statssekreterare som förklaring till sina optionsaffärer under 1980-talet. Underförstått: ansvaret för affärerna var inte enbart hans, utan kunde delvis skyllas på en anonym och illvillig "tidsanda" som lurade ho-

nom och många andra att bli klippare och finansvalpar – mot sin vilja får man förmoda. . .

Ingvar Carlssons uttalande kan tolkas i samma anda. – Visst, vi regerade, men det onda, *nyliberala* 80-talet tvingade oss socialdemokrater att avreglera kreditmarknaden.

Istället ska nu 90-talet tydligen bli botgörarens årtionde. Ett decennium klätt i säck och aska, och med spökens gissel vinande om öronen på bankdirektörer och fallskärmshoppare.

Det låter inte särskilt muntert. Och man frågar sig om den bild som nu frammanas verkligen är sann. Var 80-talet ett decennium av moraliskt förfall och sedernas fördärv? En usel tid i klass med det ansvarlösa 20-talet? Döm själva.

1980-talet var det årtionde

- då Ronald Reagan och Margaret Thatcher genom sitt ledarskap gav den fria världen självförtroendet åter,
- då Berlinmuren föll och det socialistiska systemets fruktansvärda konsekvenser uppenbarades för världen,
- då det åter blev legitimt att hylla friheten och marknadsekonomi,
- då den amerikanska ekonomin växte med 30 procent, och jobb och välstånd skapades motsvarande ett nytt Västtyskland,
- då den europeiska gemenskapen fick nytt liv när grunden för den inre marknaden, byggd på frihet över grän-

serna för människor, varor, tjänster och kapital lades.

- då småföretagen i väst växte som aldrig förr, och miljoner entreprenörer fick större utrymme,
- då det blev acceptabelt igen att driva företag och tjäna pengar,
- då människor blev allt med skeptiska till politikernas förmåga och möjligheter att lagstifta fram det goda livet,
- och då tilltron till människors egen förmåga att skapa en hygglig tillvaro växte.

Uppräkningen kan göras längre. Men slutsatsen är entydig. 80-talet var ett bra decennium. Visst kräver frihet tillväxt och kunskap. Det lär vi varje vår, när vi vid första solen slänger vinterkläderna i garderoben och drar på oss en förkylning. Samma sak gäller politiska system, eller för den delen kapitalmarknaden. Erfarenheterna från de post-kommunistiska samhällena talar sitt tydliga språk. Frihet kräver ansvar, och ansvar uppstår inte omedelbart bara därför att regler och förbud hävs. Det tar tid. Men det är inte något argument i sig mot friheten som värde och mål.

Odd Engström brukar ibland göra följande liknelse apropå finanskrisen: På den gamla tiden, före avregleringen, påminde en aktör på kreditmarknaden om en bilförare som körde en gammal folka med svag motor på ett flygfält i mitten av en enorm landningsbana. Ingen

annan trafik fanns i närheten, och han fick inte köra fortare än 50 km/tim. Var tionde meter fanns det dessutom olika varnings- och förbudsskyltar som det stod kassakvoter, utlåningstak etc på.

Det är klart att under sådana omständigheter trodde folka-föraren att han kunde "köra bil". Och när sedan avregleringen ägde rum, dvs man satte en V8 i bilen, tog bort alla skyltar och släppte på trafiken, var det inte underligt att han fick problem bakom ratten.

Kanske hade mycket kunnat undvikas om man läst sin historia. Men alla inblandade har säkert lärt sig mycket av det som hänt. För den som önskar finns erfarenheterna från 80-talet där att användas i framtiden – misstag såväl som framgångar.

Den liberala omvälvningen av Sverige har fortfarande långt kvar. Socialdemokratiens regeringsinnehav mellan 1982 och 1991 hindrade Sverige från att fullt ut delta i västvärldens frigörelse. Och på flera viktiga områden fattades felaktiga och förödande politiska beslut. Ändå markerar 1980-talet på många sätt startpunkten för en ny tid och ett nytt klimat, där frihet, marknadsekonomi och företagande accepterats som grundläggande och gemensamma värden i det goda samhället. Det kan vara värt att minnas detta nu när allt fler försöker dölja det egna ansvaret genom att skylla på en förment usel epok.